

БӨЛІМ: БАСТАУЫШ СЫНЫП

Кітап оқу мәдениетін қалыптастыру

ЖАРИЯЛАНДЫ
21.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/173299/**Оразбаева Юлдуз Махсетовна**

Алматы облысы, Қарасай ауданы, Жібек жолы ауылы

“Ахмет Байтұрсынұлы атындағы орта мектебі” КММ, Бастауыш сынып мұғалімі

Кітап оқу мәдениеті – бұл адам баласының кітапты саналы түрде оқу, оны терең түсіну және өзінің рухани дамуына пайдалануының жолдары мен әдіс-тәсілдері жиынтығы. Бүгінде кітап оқу мәдениеті бүкіл қоғам үшін маңызды рөл атқарып, оқушылардың ақыл-ойын, шығармашылық қабілеттерін дамытуда, сондай-ақ олардың адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруда ерекше мәнге ие. Оқушылардың кітап оқу мәдениетін қалыптастыру – бастауыш білімнің негізгі мақсаттарының бірі болып табылады. Мұғалімдер осы мақсатта әртүрлі әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың кітапқа деген қызығушылығын оятып, оқу мәдениетін қалыптастыруға тиіс.

Кітапқа деген қызығушылықты ояту

Кітап оқу мәдениетін қалыптастыру үшін ең алдымен оқушылардың кітапқа деген қызығушылығын арттыру керек. Кітапты тек оқу құралы емес, сонымен қатар білім мен рухани байлықтың көзі ретінде таныту маңызды.

Кітап таңдауға қолдау көрсету

Оқушыларға кітап таңдауда көмек көрсету олардың оқу мәдениетін қалыптастыруда маңызды қадам болып табылады. Әрбір оқушының жеке

қызығушылықтары мен деңгейіне сәйкес кітаптарды таңдау оған оқу барысында ынта береді. Мұғалімдер оқушылардың жасы мен қызығушылықтарына сай кітаптарды ұсынып, олардың әдеби шығармаларды өз еркімен таңдауға мүмкіндік береді. Бұл оқушылардың кітапқа деген қызығушылығын арттырып, оқу процесіне белсенді қатысуына ықпал етеді.

Кітаптарды таныстыру

Кітаптың мазмұны мен авторы туралы ақпарат беру арқылы оқушылардың қызығушылығын оятуға болады. Мұғалімдер оқушыларға әртүрлі жанрлар мен авторлардың шығармаларын таныстырып, олардың мазмұнымен танысуға шақырады. Әрбір кітаптың өзіндік ерекшелігі мен мәнін түсіндіру арқылы оқушылардың кітапты таңдауға деген құштарлығын арттыруға болады. Сондай-ақ, кітаптармен таныстыру оқу процесін қызықты әрі тартымды етеді.

Оқушыларды кітап дүкендеріне немесе кітапханаларға апару

Оқушыларды кітап дүкендеріне немесе кітапханаларға апару олардың кітап әлемімен танысуына мүмкіндік береді. Бұл шара оқушылардың кітапты сатып алу немесе оқуға деген ынтасын арттырады. Кітап дүкендерінде немесе кітапханаларда оқушылар жаңа кітаптармен танысып, өз қызығушылықтарына сай шығармаларды таңдауға мүмкіндік алады. Бұл әдіс арқылы оқушыларға кітап оқу мәдениетін қалыптастыруға негіз боларлық дағдыларды үйретуге болады.

Оқудың маңыздылығын түсіндіру

Кітап оқу мәдениетін қалыптастыру тек кітап оқу ғана емес, сонымен қатар кітап оқудың маңыздылығын түсіндіруді талап етеді. Мұғалімдер оқушыларға кітап оқудың олардың ақыл-ойын дамытудағы, білім алуындағы және рухани жағынан байытудағы маңызын түсіндіріп, кітап оқу процесін тиімді ұйымдастыруы қажет.

Кітап оқудың пайдасы туралы әңгімелесу

Оқушыларға кітап оқудың пайдасын түсіндіру өте маңызды. Мұғалімдер

оқушыларға кітап оқудың білім деңгейін көтеретінін, ой-өрісін кеңейтетінін, сөздік қорын жақсартатынын түсіндіруі қажет. Сонымен қатар, кітап оқу адамға рухани байлық, моральдық тұрғыда жетілу, өмірге деген терең көзқарас қалыптастыратыны туралы әңгімелер жүргізу керек. Мұндай әңгімелер оқушылардың кітап оқуға деген құлшынысын арттырып, олардың оқу мәдениетін дамытуға көмектеседі.

Кітап оқу мен оқу дағдыларын байланыстыру

Кітап оқу мен оқу дағдыларын байланыстыру – оқушылардың кітапқа деген ынтасын арттырудың маңызды жолы. Оқу процесі дағдыларды қалыптастыруды ғана емес, сонымен қатар оқушының жеке тұлғасын дамытуға бағытталуы тиіс. Оқушыларға оқу дағдыларын үйрету арқылы олар кітапты тереңірек түсініп, мазмұнын игеруге қабілетті болады. Бұл өз кезегінде оқушылардың кітапқа деген қызығушылығын арттырып, оқу мәдениетін қалыптастыруға негіз болады.

Оқуға деген жауапкершілікті тәрбиелеу

Оқушының кітап оқу процесіне деген жауапкершілігін тәрбиелеу маңызды аспектілердің бірі болып табылады. Мұғалімдер оқушыларға оқу тапсырмаларын орындау барысында жауапкершілікті сезіндіруге, оқу уақытының маңыздылығын түсіндіруге тиіс. Оқушының оқуға деген жауапкершілігін қалыптастыру оның оқу процесінде өзін белсенді ұстауына, берілген тапсырмаларды уақытында орындауына ықпал етеді. Бұл оқу мәдениетін қалыптастыруда маңызды қадам болып табылады.

Кітап оқу дағдыларын дамыту

Кітап оқу мәдениетін қалыптастыруда маңызды рөл атқаратын тағы бір аспект – кітап оқу дағдыларын дамыту. Кітап оқу дағдылары дұрыс меңгерілсе, оқушы тек оқу процесін ғана емес, сонымен қатар оқыған материалды түсіну және талдау қабілетін де дамытады.

Оқу жылдамдығын арттыру

Кітап оқу дағдысын дамыту барысында оқушылардың оқу жылдамдығын арттыру өте маңызды. Мұғалімдер оқушыларға оқу

жылдамдығын дамыту бойынша түрлі жаттығулар мен тапсырмалар ұсынуы керек. Мысалы, оқушыларға қысқа мерзімде мәтінді оқып, оның негізгі идеясын түсіну тапсырмасы берілуі мүмкін. Бұл тәсіл оқушылардың оқуға деген ынтасын арттырып, олардың оқыған материалды жылдам әрі түсінікті түрде қабылдауына көмектеседі.

Оқу барысында түсінгенін бақылау

Оқушыларға оқу барысында түсінгендерін бақылау өте маңызды. Мұғалім оқушыларға оқыған мәтін бойынша сұрақтар қойып, олардың түсіну деңгейін тексеріп, оларға талдау жасауға мүмкіндік береді. Бұл оқушылардың кітапқа деген қызығушылығын арттырып, оқу барысында олардың назарын жоғары деңгейде сақтауға көмектеседі. Сонымен қатар, оқушылардың оқу материалын тереңірек түсінуіне ықпал етеді.

Әр түрлі жанрларды оқуға ынталандыру

Әр түрлі жанрдағы кітаптарды оқуға ынталандыру – кітап оқу мәдениетін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Оқушыларға әртүрлі жанрдағы әдеби шығармаларды ұсыну олардың әдеби талғамын дамытады, ой-өрісін кеңейтеді. Мұғалімдер оқушыларға әртүрлі жанрлар мен стильдерді таныстыру арқылы олардың кітапқа деген қызығушылығын арттырады. Мысалы, оқушыларды көркем әдебиет, ғылыми кітаптар, тарихи деректер мен поэзияны оқуға ынталандыру олардың оқу мәдениетін кеңейтеді.

Кітапты оқу процесіне әлеуметтік қатысуды тарту

Кітап оқу мәдениетін қалыптастыруда оқушылардың әлеуметтік қатысуын арттыру өте маңызды. Оқушылардың бірлесіп оқуы, пікір алмасуы оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді.

Оқушылар арасындағы пікірталастар

Оқушылар арасында кітап оқудан кейін пікірталас ұйымдастыру олардың ойлау қабілеттерін дамытады. Пікірталас арқылы оқушылар кітап туралы өз ойларын білдіреді, бір-бірінен жаңа ақпараттар алады және әртүрлі көзқарастарды түсінеді. Мұндай әрекеттер оқушылардың

кітап оқу процесіне белсене араласуына ықпал етеді және олардың оқу мәдениетін дамытуға септігін тигізеді.

Кітап оқу бойынша клубтар мен қауымдастықтар құру

Оқушылар арасында кітап оқу клубтарын ұйымдастыру олардың бір-бірімен оқыған кітаптары туралы бөлісуіне мүмкіндік береді. Кітап оқу клубтары оқушыларға оқығандарын талқылап, тәжірибе алмасуға жағдай жасайды. Бұл тәсіл оқушылардың оқу процесіне деген қызығушылығын арттырып, оқу мәдениетін қалыптастыруға ықпал етеді.

Кітап оқу мәдениетін қалыптастыру – бұл оқушылардың рухани дамуын, білім алуын және ой-өрісін кеңейтуді мақсат ететін үздіксіз процесс. Мұғалімдер оқушылардың кітапқа деген қызығушылығын оята отырып, олардың оқу дағдыларын дамытуы, кітап оқудың маңыздылығын түсіндіруі, сондай-ақ олардың әлеуметтік қатысуын ынталандыруы қажет. Осылайша, кітап оқу мәдениеті оқушылардың тұлғалық дамуына және болашақтағы жетістіктеріне негіз болады.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Құдайбергенова, Г.Ж. (2019). «Кітап оқу мәдениетін қалыптастыру әдістемесі». Алматы: Атамұра.
2. Әбиев, Ж.А., Құдиярова, Р.Ш. (2020). «Бастауыш сыныптарда кітап оқу мәдениетін дамыту». Алматы: Білім.
3. Рахметова, Г.К. (2021). «Кітап оқу мәдениеті: теоретикалық және практикалық мәселелер». Астана: Нұрпринт.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.